

Wewnętrzny System
Doradztwa Zawodowego
w Szkole Podstawowej nr 5
w Czeladzi

Opracowany przez:

Beata Duka – doradca zawodowy- koordynator zespołu

Anna Mróz- pedagog

Joanna Dynowska- pedagog

Anna Żółtowska – nauczyciel

1.	WSTĘP.....	2
2.	PODSTAWY PRAWNE.....	4
3.	FUNKCJONOWANIE WSDZ W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5 IM. POLSKIEJ MACIERZY SZKOLNEJ W CZELADZI.....	4
4.	POTRZEBA WSDZ W SZKOLE PODSTAWOWEJ.....	5
5.	ZAŁOŻENIA WSDZ.....	5
6.	REALIZACJA WSDZ PRZEZ SZKOLNEGO DORADCĘ ZAWODOWEGO.....	6
7.	PLAN DZIAŁANIA Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 5 IM. POLSKIEJ MACIERZY SZKOLNEJ NA ROK SZKOLNY 2018/2019.....	6
8.	CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU DLA KLAS I-VI.....	7
A.	CELE PROGRAMU.....	8
B.	TREŚCI PROGRAMU.....	8
C.	FORMY REALIZACJI.....	9
D.	WERYFIKACJA EFEKTÓW.....	9
9.	PROGRAM WSDZ DLA UCZNIÓW KLAS I-VI.....	10
A.	TEMATY ZAJĘĆ W KLASACH I-III.....	12
B.	TEMATY ZAJĘĆ W KLASACH IV-VI.....	14
10.	PROGRAM WSDZ DLA UCZNIÓW KLAS VII - VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ.....	15
A.	TEMATY ZAJĘĆ W KLASACH VII-VIII.....	18
11.	EWALUACJA.....	20
12.	PODSTAWOWE POJĘCIA Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO.....	20
13.	BIBLIOGRAFIA:.....	22

1. Wstęp

Wspieranie i przygotowywanie uczniów do podejmowania decyzji edukacyjno – zawodowych jest zadaniem statutowym szkoły. Wewnątrzszkolny System Doradztwa, rozwijany na terenie szkoły, nie jest systemem diagnozującym, lecz systemem doradczym, który stwarza możliwości i pomaga w rozwiązywaniu proble-

mów powiązanych z wyborem kierunku kształcenia, drogi kształcenia i planowaniem kariery zawodowej. Planowanie kariery zawodowej i pierwsze decyzje edukacyjno – zawodowe to okres edukacji w szkole. W naturalny sposób szkoła jest więc środowiskiem, które ma bezpośredni wpływ na te decyzje i powinna wspierać rodziców i świadczyć pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Jak wskazują naukowe studia i potoczne obserwacje, młodzież jest najczęściej niezdecydowana, niedoinformowana i nieprzygotowana do podjęcia tak ważnej decyzji, więc sytuacja wymaga szerszego włączenia nauczycieli i rodziców w podejmowanie przez uczniów decyzji edukacyjno – zawodowych. Pamiętać należy również o tym, że potrzeby uczniów w zakresie uzyskiwania porady zawodowej zmieniają się wraz z etapami przygotowania dzieci i młodzieży do wyboru zawodu. Na etapie kształcenia jakim jest ostatnia klasa szkoły podstawowej, młodzież znajduje się w trudnym okresie rozwojowym. Jest to faza burzliwego przechodzenia z dzieciństwa do dorosłości. To szkoła przygotowuje młodzież do aktywnego wchodzenia w życie gospodarcze, do świadomego stanowienia o sobie, wytyczania własnej drogi rozwoju poprzez aktywne wzmocnienie swoich mocnych stron, zainteresowań, uzdolnień. Dlatego niezbędne jest wyposażenie uczniów w umiejętność podejmowania odważnych, samodzielnych decyzji, umiejętność uczenia się przez całe życie, umiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Ponadto absolwent szkoły podstawowej musi znać system kształcenia, oferty szkół, ukierunkowanie na wybór języków obcych, świat zawodów, a także strukturę rynku pracy. Funkcjonowanie w nowoczesnym społeczeństwie wymaga aktywnych zachowań i umiejętności podejmowania trafnych decyzji. Wszelkiego rodzaju wybory dotyczące zdobycia wykształcenia czy kwalifikacji zawodowych wymagają coraz większej wiedzy o rynku pracy, rynku edukacyjnym i o sobie samym. Istotnym jest, aby dokonując wyboru, uczeń kierował się własnymi zdolnościami, pasjami, możliwościami, predyspozycjami, a nie niespełnionymi ambicjami rodziców czy wyborami rówieśników z klasy. Czynniki demograficzne, ekonomiczne, zależność popytu i podaży pracy czy płaca nominalna mają ogromny wpływ na dynamikę sytuacji na rynku pracy. Starzejące się społeczeństwo wymusza niejednokrotnie konieczność ciągłego doskonalenia się a także przekwalifikowania. Coraz rzadziej spotykaną sytuacją jest osiągnięcie wieku emerytalnego w jednym zakładzie pracy czy wykonywanym zawodzie. Konieczność wyboru swojej ścieżki zawodowej jak również poszukiwania sposobów na zdobycie niezbędnych kwalifikacji jest przyczynkiem do wdrożenia systemu doradztwa zawodowego także na etapie szkoły podstawowej. System doradztwa zawodowego powinien wspomóc ucznia w zdobyciu informacji na temat poszukiwanych zawodów na lokalnym rynku pracy. Nie może się jednak ograniczać tylko do podania statystyk. Powinien pokazać drogę do możliwości wykonywania danego zawodu. Ważne zatem będzie umiejętne poszukiwanie informacji o niezbędnych kwalifikacjach i możliwościach ich uzyskania poprzez wybór określonej szkoły ponadpodstawowej, kierunku studiów czy innych form kształcenia.

2. Podstawy Prawne

Obowiązujące akty prawne dotyczące udzielania uczniom pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia:

- Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003r.
  - w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. nr 11 poz. 114)
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół wprowadzające funkcjonowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, realizowanego we współpracy z poradniami psychologiczno - zawodowymi
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 czerwca 2003r. w sprawie rodzajów, organizacji oraz sposobu działania publicznych placówek kształcenia ustawicznego, w tym publicznych ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego) dz. U. z 2003 r. nr 132 poz. 1225)
  - Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003r. jako jeden z priorytetów uznaje tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwój usług doradczych
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 roku w sprawie doradztwa zawodowego (na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 – Prawo Oświatowe (Dz. U. Z 2018r. poz. 996, 1000, 1290 i 1669))
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
  - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 w sprawie warunków organizowania, kształcenia, wychowania
- Uzupełnić ustawy o rozporządzenia .....

3. Funkcjonowanie WSDZ w Szkole Podstawowej nr 5 im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Czeladzi

Osoby odpowiedzialne za realizację WSDZ:

mgr Dorota Strączek– Dyrektor szkoły

mgr Beta Duka – Szkolny doradca zawodowy (koordynator zespołu)

mgr Anna Mróz, Joanna Dynowska– pedagog szkolny

mgr Anna Żółtowska – nauczyciel

Współuczestniczący:

- Wychowawcy
- Pedagog szkolny
- Nauczyciele
- Rodzice
- Instytucje działające w zakresie planowania i kształtowania ścieżki zawodowej, PPP.

Uczestnictwo:

Uczestnictwo w zajęciach jest dobrowolne.

Czas na realizację:

Realizację programu przewiduje się na 10h lekcyjnych w roku(klasy 1-6 – zgodnie z realizacją podstawy programowej, klasy 7-8- 10 godzin).

Oceny i zalecenie:

Nie wystawia się ocen w trakcie zajęć jak również na zakończenie.

Zajęcia uważa się za zaliczone na podstawie obecności.

4. [Potrzeba WSDZ w szkole podstawowej](#)

Realizując WSDZ, szkolny doradca zawodowy, dyrektor szkoły i osoby współuczestniczące pomagają uczniom w zdobyciu świadomości swoich predyspozycji zawodowych, w przygotowaniu się do wejścia i odnalezienia się na rynku pracy. Elementem podstawowym wdrożenia WSDZ jest świadomość roli jaką środowisko szkolne odgrywa w zakresie formowania i podejmowania decyzji zawodowych przez uczniów w trakcie uczęszczania do szkoły podstawowej, również w kolejnych etapach edukacyjnych.

E. Ginzburg w swojej koncepcji rozwoju zawodowego, bazując na przeprowadzonych badaniach, wskazuje, że proces jakim jest wybór zawodu zawiera się w trzech okresach:

- okres pierwszy – przed osiągnięciem dojrzałości płciowej – charakteryzuje się podejmowaniem wyboru, którego podstawą są fantazje – do 11 r. ż.,
- okres drugi – wybór próbny, w którym wyróżnia podokresy: przejściowy, wartości, zdolności, zainteresowań – okres adolescencji pomiędzy 11 a 17 r. ż.,
- okres trzeci – wybór realistyczny. Ginzburg wyróżnia podokresy: eksploracji, krystalizacji, specyfikacji – od 17 r. ż.

Wydaje się być oczywistym, że osoby realizujące WSDZ posiadając doświadczenie, wiedzę fachową powinni wspierać uczniów przechodzących przez wymienione okresy, służyć rzetelną informacją, a także kształtować cechy i zachowania oraz umiejętności.

5. Założenia WSDZ

- dokonanie wyboru zawodu nie jest świadomym ani działaniem decyzyjnym, ale jest to proces rozwojowy będący częścią szeregu decyzji,
- ukierunkowanie zawodowe jest wynikiem posiadanego doświadczenia z okresu dzieciństwa i ulega ewolucji na przestrzeni czasu,
- decyzję o wyborze zawodu modeluje przyjęty system wartości, emocje, czynniki środowiskowe, wykształcenie,

6. Realizacja WSDZ przez szkolnego doradcę zawodowego

Podstawa:

Doradca zawodowy w SP 5 w Czeladzi realizuje zadania na podstawie programu na dany rok szkolny, opisanego w punkcie 9 dla klas I-VI i 9 dla klas VII-VIII, zatwierdzonego przez Dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej.

Formy działań:

- informacja edukacyjno – zawodowa,
- poradnictwo,
- zapoznanie z rynkiem pracy.

Działania mogą być realizowane poprzez:

- lekcje wychowawcze,
- lekcje przedmiotowe,
- wycieczki,
- pogadanki,

7. Plan działania z zakresu doradztwa zawodowego w Szkole Podstawowej nr 5 im. Polskiej Macierzy Szkolnej na rok szkolny 2019/2020 dla uczniów.

Opis działania	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni
Diagnostowanie zapotrzebowania uczniów na informacje i pomoc w planowaniu kształcenia i kariery za-	Analiza potrzeb doradczych na podstawie badań Wewnętrznych, rozmów z uczniami, rodzicami, dyrekcją, nauczycielami, dorad-	Pedagog, wychowawca

wodowej.	<p>cą zawodowym.</p> <p>Rozpoznanie planów edukacyjnych młodzieży.</p>	
Udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych.	<p>Wyszukiwanie i gromadzenie materiałów dotyczących kierunków kształcenia, rynku pracy (informatorów, ulotek).</p> <p>Korzystanie z zasobów internetowych dotyczących doradztwa zawodowego (strony kuratorium, szkół ponadgimnazjalnych, powiatowego urzędu pracy).</p> <p>Informowanie uczniów o zawodach deficytowych i nadwyżkowych.</p> <p>Przygotowanie gazetki ściennej dotyczącej grup zawodów, kierunków kształcenia i możliwości podjęcia pracy.</p> <p>Udostępnianie informacji z zakresu doradztwa zawodowego na szklonej stronie internetowej.</p> <p>Udział uczniów w Targach Edukacyjnych.</p>	Pedagog, wychowawcy, n-l informatyki
Udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych uczniom i ich rodzicom (prawnym opiekunom).	<p>Konsultacje indywidualne z uczniami i rodzicami, pomoc w wyborze szkoły i zawodu.</p> <p>Prowadzenie e-rekrutacji.</p> <p>Kierowanie w sytuacjach trudnych do specjalistów.</p>	Pedagog, wychowawcy, n-l informatyki
Prowadzenie zajęć aktywizujących, przygotowujących uczniów do planowania kariery i podjęcia pracy zawodowej.	<p>Prowadzenie zajęć warsztatowych oraz godz. służących określeniu predyspozycji zawodowych, doskonalących umiejętności współdziałania, komunikacji, autoprezentacji, redagowania dokumentów aplikacyjnych.</p> <p>Zajęcia z doradcą zawodowym. Spotkania z absolwentami i rodzicami reprezentującymi różne zawody.</p> <p>Przygotowanie i przedstawienie przez uczniów prezentacji o zawodach.</p>	Pedagog, wychowawcy, doradca zawodowy, policjant, prawnik, fryzjer, sprzedawca
Współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzkolny system doradztwa zawodowego.	<p>Współpraca z ośrodkiem planowania kariery w celu uzyskania informacji doradczych, organizacji spotkań dla młodzieży.</p> <p>Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.</p> <p>Kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy w celu pozyskania informacji na temat lokalnego rynku pracy.</p>	Pedagog, wychowawcy
Preorientacja przez zabawę.	<p>Zajęcia edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego.</p> <p>Poznajawanie zawodów wykonywanych przez najbliższych i znajomych. Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów. Zaba-</p>	Wychowawcy, pedagog

	wy w kącikach zabaw, naśladowanie, odgrywanie ról.	

8. Plan działania z zakresu doradztwa zawodowego w Szkole Podstawowej nr 5 im. Polskiej Macierzy Szkolnej na rok szkolny 2019/2020 dla rodziców i rady pedagogicznej.

tabela

9. Charakterystyka programu dla klas I-VI

Prezentowany program przeznaczony jest do realizacji w szkole podstawowej na zajęcia dodatkowe, godziny wychowawcze i indywidualne spotkania z doradcą wedle potrzeb uczestników w roku szkolnym 2018/2019. Uczestnikami są uczniowie klas I-VI Szkoły Podstawowej nr 5 w Czeladzi.

Zgodnie z założeniami programu prowadzone będą warsztaty zawodoznawcze, na których uczniowie poznają: swoje mocne i słabe strony, zainteresowania, zdolności, predyspozycje, czynniki, jakie należy brać pod uwagę przy wyborze przyszłego zawodu i szkoły – poznają jakie czynności wykonuje osoba reprezentująca dany zawód, jakie są wymagania, omawiane będą przeciwwskazania zdrowotne przy wyborze zawodu (spotkanie z lekarzem medycyny pracy) – testy samooceny, testy skłonności zawodowych, kwestionariusz zainteresowań zawodowych, kwestionariusz preferencji zawodowych, warsztaty z dziećmi i młodzieżą prowadzone przez doradcę (zapoznanie z zasadami rekrutacji do szkół, kierunkami, terminem składania kwestionariuszy, poinformowanie o dokumentach, jakie są potrzebne do przyjęcia do szkoły)

Działania zawarte w programie realizowane są przez doradcę zawodowego wspieranego przez nauczycieli Szkoły Podstawowej w Czeladzi w ramach:

*lekcji wychowawczych, lekcji przedmiotowych oraz spotkań z zaproszonymi gośćmi

*działań zawodoznawczych realizowanych na dodatkowych spotkaniach prowadzonych przez specjalistów: doradców zawodowych pracujących w Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej i Urzędu Pracy.

Program obejmuje następujące obszary działań:

- praca z klasą (zajęcia grupowe i indywidualne)
- spotkania z rodzicami
- praca z nauczycielami.

a. Cele programu

Zmienić str 24i 25.....

Celem preorientacji i orientacji zawodowej jest wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami i środowiskiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy dzieci wobec pracy i edukacji a także

pobudzanie i rozwijanie zdolności oraz zainteresowań dzieci.

Celem doradztwa zawodowego jest przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery oraz podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniających znajomość własnych zasobów oraz informacje na temat rynku pracy i systemu edukacji.

b. Treści programu

1. Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
2. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonocnego poradnictwa kariery.

c. Formy realizacji

1. Poradnictwo zawodowe w ramach pracy z uczniami obejmuje:

Moduł słabych i mocnych stron:

- ankiety i testy (uzdolnienia, temperament, cechy osobowości, zdolności) – warsztaty, ćwiczenia – kim chcę być? Preferencje zawodowe.

Poznawanie zawodów

- zdolności i umiejętności,
- zainteresowania
- osiągnięcia szkolne
- stan zdrowia. – spotkania z doradcami zawodowymi PUP i KP.

2. Praca z rodzicami dotyczy pedagogizacji oraz sfery informacyjnej.

Zajęcia dla rodziców mają na celu udzielenie im pomocy w wyborze dalszej drogi kształcenia ich dzieci.

Praca z rodzicami obejmuje także: włączanie rodziców jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły.

Przedstawienie aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa na różnych jego poziomach. Indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy mają problemy: zdrowotne, emocjonalne, decyzyjne, intelektualne, rodzinne itp.

Gromadzenie, systematyczna aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjno- zawodowej. zawodowej.

3. Praca z nauczycielami obejmuje realizację programu i wspólne nakreślenie dalszego kierunku pracy z rodzicami i dziećmi.

- a. Zapoznanie z programem.
- b. Diagnoza klasy

d. Weryfikacja efektów

1) Kształtowanie aktywności zawodowej uczniów.

2) Pomoc rodzinie w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem kariery zawodowej ich dzieci.

3) Dostęp do informacji zawodowej dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

4) Świadome, trafniejsze decyzje edukacyjne i zawodowe.

5) Mniej niepowodzeń szkolnych, zniechęcenia, porzucania szkoły a potem pracy jako konsekwencji niewłaściwych wyborów.

6) Utworzenie na terenie szkoły bazy informacji edukacyjnej i zawodowej oraz zapewnienie jej systematycznej aktualizacji.- link na stronie internetowej szkoły ....do Adama wystać- Ania M. propozycja Działania związane z doradztwem zawodowym mają wspierać uczniów w wyborach zawodu i kierunku kształcenia, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania podczas zajęć odwołujemy się do autorefleksji i samo-oceny uczestników.

10. Program WSDZ dla uczniów klas I-III

11. Program WSDZ dla uczniów klas IV-VI

Edukacja wczesnoszkolna

Orientacja zawodowa na tym etapie polega przede wszystkim na intensyfikowaniu działań wychowawczych tak, aby kończąc III klasę, uczeń wiedział: jaki wynik osiągnął w rozwoju edukacyjnym, czyli czego się nauczył; co pokonał, aby osiągnąć taki wynik. Wie, co już umie, nad czym musi popracować, jak daleko jest na drodze do osiągnięcia celu.

Praktycznym elementem orientacji zawodowej w nauczaniu wczesnoszkolnym jest zabawa, czyli podsuniecie odpowiednich treści w formie zagadkowego problemu,

poszukiwanie rozwiązań według własnych lub proponowanych reguł.

Kształtowanie samooceny poprzez własne, spontaniczne zachowania i reakcje.

Możliwość współdziałania z grupą. Uczenie twórczego rozwiązywania problemów na miarę własnych możliwości. Ponadto zabawa:

- stwarza poczucie przynależności do grupy,
- zachęca do przemyśleń,
- kształci umiejętność współpracy,
- inspiruje innych,
- pomaga dostrzec siebie na tle grupy,
- daje okazje do rozmów, dyskusowania, powiększa zasób słownictwa,
- zwiększa poczucie bezpieczeństwa,
- daje możliwość wymiany doświadczeń.

W zabawie tkwi przyjemność robienia czegoś nowego, czegoś nawet trudnego, doskonalenia umiejętności bycia czymś zajęтым.

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów, które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej:

1. **Poznawanie własnych zasobów**, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, pre- dyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
2. **Świat zawodów i rynek pracy**, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
3. **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie**, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
4. **Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych**, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonajowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu

W obszarach:

1. POZNANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:

- 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- 1.2 prezentuje swoje zainteresowania na forum;
- 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- 1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- 2.3 opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka (na wybranych przykładach); 2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- 2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- 2.6 posługuje się przyborami, narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:

- 3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- 3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- 3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:

- 4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- 4.2 planuje swoje działania (lub działania grupy), wskazując na podstawowe czynności/zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

A. Opis zakładanych efektów kształcenia

- pytania ewaluacyjne do uczestników zajęć (odnoszące się zarówno do oceny przydatności samych sytuacji dydaktycznych, ale również umożliwiające ocenę przyswojenia poruszanych treści oraz ich przydatności);
- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć);
- portfolio zawierające wymierne efekty pracy uczestników zajęć (w tym teczka sukcesów gromadząca wybrane przez ucznia prace – autoewaluacja);

- skale obserwacyjne dla prowadzących zajęcia uwzględniające wybrane czynniki, np.: motywację do pracy, zaangażowanie w pracę zespołową, kreatywność. Skale obserwacyjne mają jedynie wspomagać proces weryfikacji efektów zajęć, a nie go zastępować;
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców.

Należy zadbać o właściwą atmosferę i warunki sprzyjające otwartemu dzieleniu się przez uczniów wrażeniami i refleksjami na zakończenie zajęć.

c. Tematy zajęć w klasach I-II

Bloki tematyczne	Temat zajęć	Czas na realizację
POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW	1. Drzewo sukcesu- pozycja ucznia w grupie.	45 minut
	2. Zdolności i uzdolnienia, zainteresowania -prezentacja siebie pt.: „Jaki jestem, co lubię robić?” – rozmowy z uczniami np.: Kiedy będę dorosły...	45 minut
	3. Zdolności i uzdolnienia, zainteresowania -prezentacja siebie pt.: „Jaki jestem, co lubię robić?” – rozmowy z uczniami np.: Kiedy będę dorosły...	45 minut
	4. Czy i ja mogę być bohaterem dla swoich koleżanek, kolegów, rodziców?	45 minut
	5. Ja i świat wokół mnie- rysunki, ilustracje przedstawiające ucznia w różnych sytuacjach życiowych mających na celu wyjaśnić pojęcia wartości w życiu małego dziecka.	45 minut
	6. Mocne i słabe strony- analiza poprzez piramidę rzeczy ważnych i ważniejszych.	45 minut
ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY	7. Poznajemy zawody naszych rodziców- rozmowa z przedstawicielami zawodów w klasach	45 minut
	8. Wycieczki do zakładów pracy, instytucji, organizacji, w których pracują rodzice.	45 minut
	9. Wykorzystywanie na zajęciach związanych z tematyką p.t: Znam zawody” dramy, przedstawień teatralnych, inscenizacji i interpretacji muzycznej.	45 minut
	10. Autoprezentacja – tworzenie albumów, gazetek ściennych, komiksów: „ Kim chciałbym zostać w przyszłości” czyli sztuka przedstawiania siebie za	45 minut

	<p>pomocą słowa, gestu, mimiki – komunikacja interpersonalna i interpersonalna.</p>	
	11. Praca jako wartość człowieka- praca twórcza dziecka, wykonywanie rękodzieł (upominki, nagrody, podziękowania)	45 minut
	12. Praca na rzecz innych (wolontariat w formie zbiórki np. rzeczy dla potrzebujących) – występy na scenie- dziecko aktorem.	45 minut
RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	13. Szkoła miejsce publiczne, w którym spędzam czas.	45 minut
	14. Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaję i zbieram informację o zawodach poprzez przekaz multimedialny.	45 minut
	15. Szkoła miejsce publiczne, w którym spędzam czas.	45 minut
	16. Jak długo uczy się? - odpowiedzi na pytania zadawane przez pedagoga, wychowawcę, doradcę zawodowego.	45 minut
PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH	17. Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?	45 minut
	18. Jak się uczyć, by w przyszłości dobrze wybrać szkołę?	45 minut
	19. Kim chcę zostać w przyszłości? - dyskusja, rozmowy z uczniami.	45 minut
	20. Doradca zawodowy – kto to taki? Pogadanka, prezentacja osoby.	45 minut

d. Tematy zajęć w klasach IV-V.

Bloki tematyczne	Temat zajęć	Czas na realizację
POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW	1. Ja – to znaczy kto?	45 minut
	2. Jaki jestem? Oto jest pytanie .... Moje mocne i słabe strony.	45 minut
	3. Wszyscy jesteśmy zdolni – moje zdolności i zainteresowania.	45 minut
	4. Moc jest ze mną – ja też jestem Supermanem.	45 minut

	5. Dzień Kreatywnych Pasjonatów.	45 minut
	6. Dzień Mistrza.	45 minut
ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY	7. Nie tylko czas leczy rany – grupa zawodów medycznych.	45 minut
	8. Zawodowy idol. Czy Picasso też był kiedyś dzieckiem?	45 minut
	9. Zawodowy idol – Czy płotki biegają przez płotki?	45 minut
	10. Kucharz, kelner dwa bratanki, czyli o podobieństwie zawodów.	45 minut
	11. Po co mi ta praca?	45 minut
	12. Zdrowy styl życia jako przygotowanie do pełnienia ról zawodowych.	45 minut
RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	13. Wybieram ten zawód, bo...	45 minut
	14. I ty możesz zostać MacGyver'em.	45 minut
	15. Jak oszczędzić pierwszy milion?	45 minut
	16. Kiedy zaczynamy się uczyć i kiedy kończymy?	45 minut
PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH	17. Umiejętności – od przeszłości do przyszłości.	45 minut
	18. Kolorowa podróż po świecie edukacji.	45 minut
	19. Przedmioty, które lubię – jako drogowskazy zawodowe.	45 minut
	20. Gotowi? Trzy, dwa, jeden, SMART!	45 minut

Scenariusze do tematów:

<https://doradztwo.ore.edu.pl/programy-i-wsdz/>

12. Program WSDZ dla uczniów klas VII - VIII szkoły podstawowej

Zgodnie z art. 292 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* w roku szkolnym 2017/2018 zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 *Ustawy – Prawo oświatowe*, są realizowane w oparciu o program przygotowany przez nauczyciela realizującego te zajęcia i dopuszczony do użytku przez dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej.

Zgodnie z ustawą program powinien zawierać treści dotyczące informacji o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowymi – a zatem informacje edukacyjno – zawodowe, informacje dotyczące rynku pracy i informacje dotyczące samopoznania.

I. Cele

Cele ogólne programu:

- poznawanie samego siebie;
- analiza informacji na temat systemu edukacji i rynku pracy;
- poszerzanie własnych: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych;
- kształtowanie gotowości do wejścia na rynek pracy;
- rozwijanie umiejętności uczenia się przez całe życie.

Cele w obszarze “POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW” uczeń:

- rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia)
- dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób oraz innych źródeł
- rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych,
- charakteryzuje wartości, z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej
- określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji

Cele w obszarze “ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY” uczeń:

- wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania
- wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy,
- porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców,

- dokonuje autoprezentacji,
- uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka,
- analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy,

Cele w obszarze “RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE ” uczniów:

- analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji,
- analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznania własnych zasobów,
- charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce,
- określa znaczenie uczenia się przez całe życie,

Cele w obszarze “PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH ” uczniów:

- planuje ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów,
- podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym,
- określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów,
- identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy

II. Metody pracy, które mogą zostać wykorzystane w trakcie realizacji programu:

- analiza przypadku,
- ankieta
- autoprezentacja
- burza mózgów,
- ćwiczenia grupowe,
- debata „za i przeciw”,
- dyskusja problemowa,
- kwestionariusz
- skojarzenia

III. Budowa programu:

Program został przygotowany w oparciu o model „mogę – chcę – potrzeba”. Pierwsza grupa – mogę – zawiera informacje o umiejętnościach, uzdolnieniach i talentach ucznia, druga część – chcę – daje wiedzę o pragnieniach, zainteresowaniach, marzeniach i planach uczniów. Ostatnią składową programu jest część – potrzeba – składa się z ćwiczeń dotyczących rynku pracy, uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, trendów w polityce zatrudniania. Zakres treści w programie odpowiada potrzebom i możliwościom uczniów szkoły podstawowej. W proponowanych scenariuszach dużo miejsca poświęcono pracy w grupie, gdyż jest to jedna z najbardziej poszukiwanych przez pracodawców kompetencji.

A. Opis zakładanych efektów kształcenia

W zakresie wiedzy uczeń:

- posługuje się pojęciami związanymi z tematyką rynku pracy, kwalifikacji zawodowych;
- identyfikuje swoje możliwości psychofizyczne i predyspozycje zawodowe;
- wyjaśnia zależności pomiędzy zainteresowaniami a wyborem zawodu;
- wymienia umiejętności niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w różnych rolach zawodowych i społecznych.

W zakresie umiejętności uczeń:

- rozwija swoje zainteresowania;
- wykorzystuje wiedzę teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego, aby trafnie określić swe predyspozycje, zdolności, umiejętności;
- samodzielnie lub z pomocą doradcy planuje swoją ścieżkę rozwoju edukacyjno – zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych uczeń:

- skutecznie współpracuje z kolegami w zespole;
- przyjmuje twórczą i refleksyjną postawę wobec przekonań oraz sposobu postępowania innych ludzi;
- rozwiązuje konflikty powstające podczas pracy zespołowej.

e. Tematy zajęć w klasach VII-VIII

Jeden temat zajęć obejmuje jedną jednostkę lekcyjną, tj. 45 minut.

Bloki tematyczne	Temat zajęć	Czas na realizację
POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW	1. Moje umiejętności – moje sukcesy.	45 minut
	2. Zdolności i uzdolnienia.	45 minut
	3. Moje portfolio i e-portfolio.	45 minut
	4. Czy i ja mogę być bohaterem?	45 minut
	5. Jakie wartości są dla mnie ważne?	45 minut
	6. Rozpoznaję swoje aspiracje.	45 minut
ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY	7. Zawody wokół nas.	45 minut
	8. Jak scharakteryzować współczesny rynek pracy?	45 minut
	9. Moje zasoby i preferencje a oczekiwania pracodawców.	45 minut
	10. Autoprezentacja, czyli sztuka przedstawiania siebie.	45 minut
	11. Praca jako wartość w życiu człowieka.	45 minut
	12. Wolontariat – wstępem do kariery.	45 minut
RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	13. Szkoły zawodowe – szkołami pozytywnego wyboru.	45 minut
	14. Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaję ofertę szkół ponadpodstawowych.	45 minut
	15. Szkoła podstawowa i co dalej? Moja edukacyjna przygoda.	45 minut
	16. Jak długo uczyliśmy się?	45 minut
PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO- ZAWODOWYCH	17. Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?	45 minut
	18. Jak wybrać szkołę?	45 minut
	19. Kim chcę zostać w przyszłości?	45 minut
	20. Doradca zawodowy – kto to taki?	45 minut

osobom dorosłym w wyborze zawodu, kierunku kształcenia i szkolenia, uwzględniając ich możliwości psychofizyczne i sytuację życiową a także potrzeby rynku pracy oraz możliwości systemu edukacyjnego, współpracując z rodzicami i nauczycielami w procesie orientacji zawodowej uczniów oraz wykorzystując w tym celu wiedzę o zawodach, znajomość psychologicznych i pedagogicznych technik, diagnozę rynku pracy oraz techniczne środki przekazywania informacji zawodowej. (por.:Klasyfikacja Zawodów i Specjalności. 1995. Wyd. MPiPS. Tom V, Zeszyt 2 cz. II. s. 497)

DORADZTWO ZAWODOWE:

Świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielenie jej informacji zawodowych, podawanie wskazówek, sugestii oraz instrukcji. (por.: K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji, (1999) Problemy poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego Nr 2/11. s. 29).

PORADNICTWO ZAWODOWE:

Długofalowe i wieloetapowe działania wychowawcze, towarzyszące jednostce w trakcie jej rozwoju zawodowego. Obejmuje ono udzielanie pomocy uczniom i dorosłym w planowaniu, tworzeniu i rozwoju kariery zawodowej, przynoszącej jednostce satysfakcję i zawodowy sukces. (por.: Ogólne zasady funkcjonowania poradnictwa zawodowego w systemie urzędów pracy. (1996) Wyd. KUP. s. 4, maszynopis)

INFORMACJA ZAWODOWA:

Zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres treści, metod i kanały przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego jednostki oraz rodzajów podejmowanych decyzji. (por.: K. Lelińska: Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych. (1985). WSiP. s. 35)

ORIENTACJA ZAWODOWA:

Działania wychowawcze szkoły, rodziców i innych osób, grup i instytucji - mające na celu przygotowanie młodzieży do planowania kariery zawodowej, których ważnym elementem jest podejmowanie kolejnych decyzji wyboru zawodu i szkoły. (por.: K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji (1999) s. 29)

INFORMACJA EDUKACYJNA:

Baza informacji niezbędna w procesie decyzyjnym dotyczącym wyboru kształcenia.

ZAWÓD:

Wewnętrznie spójny system czynności wymagający określonych kwalifikacji, wykonywanych w uregulowany sposób i systematycznie, stanowiący podstawę utrzymania i zapewniający pozycję w społeczeństwie. (por.: J. Szczepański: Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową. Socjologia zawodów. (1965) KiW.)

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA:

Zbiór podejmowanych przez szkołę działań mających na celu pomoc uczniom w podjęciu decyzji o wyborze form kształcenia, sposobach uzyskania kwalifikacji i wybór zawodu. System powinien określać: role i zadania doradcy w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, formy i metody pracy.(opr. A. Łukaszewicz).

Wybrane przepisy prawa polskiego i unijnego z obszaru doradztwa zawodowego, które regulują kwestie pomocy doradczej w zakresie wyboru kierunku kształcenia, zawodu oraz inicjujące powstanie w szkołach doradztwa zawodowego:

- Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego, uchwalone przez Komisję Europejską w 2000 r. jako jedno z 6 głównych założeń wymienia zalecenie dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów w zakresie planowania kariery zawodowej.
- Rezolucja Rady Unii Europejskiej z 18 Maja 2004- 9286/04 dokument wydany przez Unię Europejską dotyczący poradnictwa zawodowego. „Wszyscy obywatele Europy powinni mieć dostęp do usług związanych z poradnictwem, informacją zawodową i planowaniem kariery na każdym etapie swojego życia”.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 1996 r., Nr 67, poz. 329 ze zm.) zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia”.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228, poz. 1487).
- Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003

r. jako jeden z priorytetów uznaje tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwoju zasobów doradczych.

17. Bibliografia:

- Przykładowy program realizacji zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w klasie 7 szkoły podstawowej autorstwa B. Grzelak,
- Klasyfikacja Zawodów i Specjalności. 1995. Wyd. MPiPS. Tom V, Zeszyt 2 cz. II.
- K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji, (1999) Problemy poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego Nr 2/11. s. 29
- Ogólne zasady funkcjonowania poradnictwa zawodowego w systemie urzędów pracy. (1996) Wyd. KUP. s. 4, maszynopis
- K. Lelińska: Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych. (1985). WSiP. s. 35
- K. Lelińska: Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji (1999) s. 29
- J. Szczepański: Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodową. Socjologia zawodów. (1965) KiW.
- Opracowania A. Łukaszewicz,
- opracowania i materiały własne.